

Kiedy stosujemy słowo *wskutek*? Jakie jest jego pochodzenie? Dlaczego nie wolno mówić i pisać „na wskutek”?

Podchwytliwe przykłady

Które zdania są poprawnie napisane, a w których występuje błąd?

W przykładach:

1. *Na skutek wypadku przez kilka miesięcy kulą.*
2. *Wskutek pożaru stracili cały dobytek.*
3. *Na wskutek przymrozków czereśnia miała mało owoców.*
4. *Dzięki chorobie nie przystąpił do egzaminów.*

pierwsze dwa zdania napisane są poprawnie, natomiast w zdaniach trzecim i czwartym występują błędy. Poniżej wyjaśnię, na czym one polegają.

Definicja, przykłady

Wskutek (lub *na skutek*) to przyimek, który łącząc się z rzeczownikiem (lub innym wyrazem w jego funkcji), ‘tworzy wyrażenia określające przyczynę, zwykle negatywną’. Rzeczowniki łączące się z przyimkami *wskutek* lub *na skutek* zawsze występują w dopełniaczu.

Przykłady:

Wskutek karambolu nie działała komunikacja miejska.

Wskutek zderzenia samochodu z motocyklem zginęły dwie osoby.

Wskutek choroby opuścił kilka wykładów.

Jest zarozumiałym impertynentem i *wskutek tego* nie ma przyjaciół.

Synonimy

Przyimek *wskutek* można zastąpić synonimami oraz wyrazami lub wyrażeniami bliskoznacznymi: *na skutek*, *skutkiem*, *w efekcie*, *w konsekwencji*, *w rezultacie*, *w wyniku*, *w następstwie*, *z powodu*; na przykład:

Na skutek karambolu zamknięto przejazd przez most.

W wyniku ciężkiej, długotrwałej pracy w niehumanitarnych warunkach stał się kaleką.

Jan awansował *w wyniku* znakomych efektów w pracy.

Z powodu katastrofy budowlanej zamknięto stadion.

Pochodzenie

Przyimek złożony *wskutek* stanowi zrost dawniej pisanego oddzielnie wyrażenia – składającego się z przyimka „w” i rzeczownika „skutek”.

Paradoks polega na tym, że „wskutek” – w wyrażeniu z rzeczownikiem – wskazuje przyczynę, po której zwykle następuje efekt (rezultat, skutek), zaś sam rzeczownik „skutek” znaczy ‘następstwo jakiegoś działania’.

Częsty błąd

Przyimek *wskutek* często zastępowany jest błędnym wyrażeniem przyimkowym „*na wskutek*”.

Błąd powstał w wyniku kontaminacji^{*)}, czyli nieprawidłowego zmieszania słowa „wskutek” z wyrażeniem „na skutek”. Tej błędnej formy („*na wskutek*”) nie należy stosować.

Dlaczego „wskutek” nie można zastąpić słowem „dzięki”

Słowo „dzięki” odnosi się do zjawisk korzystnych i pożądanых, na przykład w zdaniu „Dzięki tobie zdałam egzamin.” – pozytywna przyczyna powoduje pozytywny rezultat.

Natomiast wyraz „wskutek”, łącząc się z rzeczownikami typu: *choroba, wypadek, pożar, przestępstwo* odnosi się do zjawisk niekorzystnych, takich, których wolelibyśmy unikać i dlatego błędem byłoby stwierdzenie (zawierające rażący dysonans): „Dzięki pożarowi stracili wszystko.”.

Barbara Ellwart

^{*)} **Kontaminacja** – to zjawisko słowotwórcze oznaczające połączenie (skrzyżowanie) dwóch

(lub więcej) wyrazów albo wyrażen (zwykle zbliżonych semantycznie); w wyniku którego powstaje (często nieprawidłowe) słowo lub wyrażenie, zwrot. Kontaminacji podlegają też często związki frazeologiczne. Oto przykłady błędnych kontaminacji:

- *pełnić rolę* - powstało ze zmieszania: „**pełnić funkcję**” i „**grać/odgrywać rolę**”
- *jak na ironię losu* - „**ironia losu**” i „**jak na ironię**”
- *przykładać do czegoś wagę* - „**przykładać do czegoś miarę**” i „**przywiązywać do czegoś wagę**”
- *w każdym bądź razie* - „**w każdym razie**” i „**bądź co bądź**”;
- *dzięki bardzo* - „**dziękuję bardzo**” i „**wielkie dzięki**”
- *wywrzeć piętno* - „**wywrzeć nacisk**” i „**odcisnąć piętno**”